

Jabok – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická

3. Politika sociálního zabezpečení

Sociální politika 2

Mgr. Jan Matěj Bejček

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Inovace VOV
pedagogicko-sociální oblast

Struktura prezentace:

- Organizace a systém sociálního zabezpečení v ČR
- Financování sociálního zabezpečení
- Oblasti sociálního zabezpečení – sociální pojištění

Sociální zabezpečení

- Předmětem sociálního zabezpečení jsou sociální práva.
- Sociální zabezpečení pokrývá zákonem definované sociální události:
  - *stáří,*
  - *dočasná pracovní neschopnost pro nemoc nebo úraz,*
  - *těhotenství, mateřství, rodičovství,*
  - *úmrtí živitele,*
  - *nezaměstnanost,*
  - *invalidita.*

Sociální zabezpečení – vývoj pojmu

- Rozdíl mezi „bezpečností“ a „zabezpečením“ není jen slovní, ale odráží i rozdíly v pojetí tohoto institutu.
- **Bezpečnost** označuje výsledný stav a **zabezpečení** označuje činnosti směřující k určitému stavu.

BEZPEČNOST

- *Po 2. sv. válce šlo v demokratických systémech o zajištění lidských práv státem na přijatelné sociální úrovni, tedy o sociální bezpečnost občanů, tedy o stav, ve kterém se každý občan cítí sociálně bezpečný.*

ZABEZPEČENÍ

- *Ve stejné době šlo v komunistických systémech o zestátnění péče o občany, o její převzetí státem – autokratické přidělování „blaha“ jako nástroj manipulace v rámci distributivního systému, který se v těchto státech vyvinul – tedy skutečně o sociální zabezpečení. (Tomeš, 2010)*

Sociální zabezpečení – vývoj pojmu

- V sociální právu v 19. století bylo nově regulována i **sociální bezpečnost**. Pojetí sociální bezpečnosti, co do obsahu a rozsahu, bylo a dodnes je dvojznačný a v průběhu dějin se vyvíjelo.
- Pojem „**sociální zabezpečení**“ byl u nás rozšířen v souvislosti s komunistickými reformami. Je to pojem pravděpodobně převzatý z ruštiny (*obespečenie*).
- V anglicky, francouzsky, německy a španělsky mluvících zemích se dodnes používá pojem „**sociální bezpečnost**“ pro označení soustav dávek, na které má občan po splnění zákonem předepsaných podmínek nárok. (Tomeš, 2010)

System sociálního zabezpečení v ČR

Sociální pojištění

- Důchodové pojištění
- Nemocenské pojištění
- Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Sociální podpora

- Dávky státní sociální podpory
- Dávky pěstounské péče

Sociální pomoc

- Dávky v hmotné nouzi
- Dávky pro osoby se zdravotním postižením
- Příspěvek na péči
- Sociální služby

Principy sociálního zabezpečení

- Krebs (2015) uvádí, že uspořádání celého systému sociálního zabezpečení by mělo vést ke zvýšení jeho účinnosti. Proto by sociální zabezpečení mělo vycházet z následujících principů:
  - *princip univerzality,*
  - *princip uniformity,*
  - *princip komplexnosti,*
  - *princip adekvátnosti,*
  - *princip sociální garance,*
  - *princip sociální solidarity,*
  - *princip sociální spravedlnosti,*
  - *princip ekvivalence,*
  - *princip ekvivalence.*

Financování sociálního zabezpečení

- Jednotlivé pilíře sociálního zabezpečení jsou financovány z různých zdrojů (viz kurz Sociální politika 1 a téma Ekonomické souvislosti sociální politiky).

Sociální pojištění – financováno především výběrem povinného pojistného založeného na průběžném financování a dobrovolných příspěvků v rámci penzijního připojištění.

Sociální podpora – financována ze státního rozpočtu.

Sociální pomoc – sociální dávky financovány ze státního rozpočtu, sociální služby financovány vícezdrojově (z veřejných rozpočtů, příspěvků od uživatelů, vlastních zdrojů apod.)

Základní legislativní úprava sociálního zabezpečení

- Z. č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění pojistného na sociální zabezpečení
- Z. č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a pojistném na státní politiku zaměstnanosti
- Jednotlivé pilíře sociálního zabezpečení, resp. subsystémy sociálních dávek a sociálních služeb (sociální pojištění, sociální podpora, sociální pomoc a sociální služby) jsou upraveny v dalších právních předpisech – viz dále.

Sociální pojištění

- řeší situace, na které se lze dopředu připravit (nemoc, těhotenství apod.);
- označuje institucionalizovaný systém, kterým se občan sám svou činností povinně zajišťuje pro případ budoucí pojistné události;
- doplňkem mohou být i sociální fondy (dobrovolná/povinná povaha), jimiž se doplňuje povinné soc. pojištění, tzv. doplňkový systém = připojištění;
- spravuje veřejnoprávní instituce (stát);
- fondy mohou spravovat soukromoprávní i veřejnoprávní instituce;
- je založeno na solidaritě.

Sociální pojištění

- Důchodové a nemocenské pojištění je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného, tzn., že plátcí pojistného pravidelně odvádí příspěvek do systému.
- Prostředky, které ČSSZ v souladu se zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a pojistném na státní politiku zaměstnanosti, na pojistném vybere, jsou příjmem plynoucím do státního rozpočtu.

Plátcí pojistného

zaměstnavatelé

**zaměstnanci,
kteří jsou
účastni
nemocenského
a důchodového
pojištění**

**osoby
samostatně
výdělečně
činné**

**osoby, které
jsou
dobrovolně
účastny
důchodového
pojištění**

Sociální pojištění v sobě zahrnuje platby na:

**Důchodové
pojištění**

**Nemocenské
pojištění**

**Příspěvek na státní
politiku
zaměstnanosti**

Výše pojistného

	Zaměstnavatelé	Zaměstnanci	OSVČ	Samoplátci
Nemocenské pojištění	2,1%		2,1% Z vyměřovacího základu, pokud jsou dobrovolně účastny nemoc. pojištění	
Důchodové pojištění	21,5%	6,5%	28%	28% z částky odpovídající jedné čtvrtině průměrné mzdy platné v roce 2019 (= 2289,-)
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	1,2%		1,2%	
Celkem	24,8%	6,5%	29,2% (31,3%)	28%

Pozn.: od 1. 7. 2019 dochází ke snížení odvodu na nemocenské pojištění u zaměstnavatele a OSVČ z 2,3% na 2,1%.

Sociální pojištění

- Důchodové a nemocenské pojištění je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného, tzn., že plátcí pojistného pravidelně odvádí příspěvek do systému.
- Prostředky, které ČSSZ v souladu se zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a pojistném na státní politiku zaměstnanosti, na pojistném vybere, jsou příjmem plynoucím do státního rozpočtu.

Zdroje:

- KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.
- TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.
- <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

